Nr 953

av herr Olsson i Järvsö m. fl.
om en kartläggning av verkningarna av den s. k. trygghetslagstiftningen.

Riksdagen beslutade under stor enighet hösten 1973 att förstärka anställningstryggheten genom särskild lagstiftning. Denna har nu varit gällande sedan juli 1974.

I stort sett har lagen i praktiken fungerat i enlighet med sitt syfte. Konjunkturen har dock varit gynnsam med ökad efterfrågan på arbetskraft, varför anställningstryggheten i allmänhet ej utsatts för större påfrestningar. Först i en lågkonjunktur kommer det att visa sig om huvudsyftet – större trygghet i anställningen och skapandet av erforderliga rådrum vid nödtvungna omställningar – kommer att infrias.

Emellertid inkommer uppgifter om att lagen i vissa fall också haft negativa verkningar redan i sitt inledningsskede. De har varit av flera slag och av sådan art att de i sista hand drabbar de arbetssökande.

Det har konstaterats att företagen ofta undviker svagare människor och dem som har handikapp av ett eller annat slag. Det kan gälla ålder, låg utbildning, bristande industrierfarenhet, nedsatt hälsa eller andra handikapp. Uppgifter förekommer om ökad benägenhet från företagens sida att rationalisera och mekanisera driften för att nedbringa behovet av mänsklig arbetskraft. Detta är givetvis betänkligt i ett läge då vi har åtskilliga tusen registrerade arbetslösa och ett mycket stort antal människor som hör till gruppen dolt arbetslösa. Risken för att arbetskraften uppdelas i bättre och sämre kategorier anses ha ökat genom trygghetslagen.

Ett annat slag av verkningar är sådana som drabbar företagen i första hand, särskilt då de mindre. Dessa har inte tillräckliga ekonomiska och administrativa resurser för den planering och omställning som numera krävs vid skiftande konjunkturer och efterfrågan på företagens produkter. Den ökade uppsägningstiden, särskilt avseende äldre arbetskraft, har åstadkommit svårigheter vid kreditvärderingen av företag i samband med finansierings- och långivning. Man har från kreditgivarna värderat de ökade skyldigheterna i pengar och lagt dessa som en belastning vid kreditvärderingen.

Tillsammans med den mängd av övriga nya bestämmelser och föreskrifter som de senaste åren tillkommit för företag av alla slag kan de här påtalade svårigheterna bli en övermäktig psykologisk press för många mindre företagare. De orkar inte med den mångdubbla uppgiften att ansvara för både nyskapande, produktion, försäljning, kontorsansvar och ansvaret gentemot myndigheter och andra intressenter kring företaget. Följderna av detta kan

bli att många avstår från att bli företagare eller lägger ned redan igångvarande verksamhet. En sådan utveckling verkar negativt på dynamiken och livskraften i näringslivet. I sista hand drabbar detta de anställda eller arbetssökande människorna.

Bland de åtgärder som kan komma i fråga för att möta och eliminera här påtalade verkningar kommer i första hand behovet av en mer utvecklad näringspolitik som leder till utveckling av näringslivet och skapar ytterligare sysselsättning. Det kan inte nog betonas att de mindre och medelstora företagen behöver ett mer positivt och näringsvänligt klimat att arbeta i.

Det är självklart att företagsekonomi och lönsamhetstänkande måste vara grundläggande faktorer i ett näringsliv som bygger på marknadsekonomins grund. Men man måste också utveckla ansvarskänslan och förståelsen för den ökade grad av arbetstrygghet som de anställda har rätt att kräva. En bred information i positiv anda bör här genomföras i samråd med näringslivets organisationer. Andra åtgärder är ökad utbildning, särskilt riktad mot områden där det nu råder knapphet på arbetskraft. Detta måste betraktas som en ytterst väsentlig fråga som hittills ej lösts tillfredsställande. Bland övriga åtgärder är den halvskyddade verksamheten. Ca 7 000 personer omfattas nu av denna sysselsättningsform, vilket måste betraktas som en mycket låg siffra med hänsyn till behovet.

Åtgärder som motverkar de problem som de mindre företagen möter är främst en utbyggnad av de kreditformer som betjänar de mindre företagen, närmast då företagarföreningarnas långivning. Man kan tänka sig ökade riskgarantier från statens sida, större marginal för riskbärande hos företagarföreningarna samt ökad medelstilldelning till de utlånande fonderna.

Ökad rådgivning, företagasservice och konsultverksamhet för att motverka de mindre företagens svårigheter att lösa den långsiktiga produktions- och personalplaneringen är också angelägna åtgärder. Utbyggandet av ett försäkringssystem för att få en nödvändig riskspridning bör prövas.

Det kan förefalla tidigt att redan nu ta upp frågan om kartläggning av de konsekvenser som följer den lagstiftning som genomförts så sent som under 1974. Men det är av största betydelse att uppkomna problem – som ju är av väsentlig betydelse för dem som drabbas – motverkas i tid.

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställs

att riksdagen hos regeringen anhåller om kartläggning av verkningarna av de beslutade trygghetslagarna samt förslag syftande till att eliminera befarade negativa verkningar.

Stockholm den 23 januari 1975

JOHAN A. OLSSON (c)
i Järvsö

BENGT SJÖNELL (c)

AXEL KRISTIANSSON (c)

FRITZ BÖRJESSON (c)
i Glömminge

KARL-A. PETERSSON (c)
i Ronneby

KERSTIN G. ANDERSSON (c)
i Hjärtum

BERTIL JONASSON (c)